Пише: Ин мемориам
понедељак, 28 октобар 2013 20:01

Сваки пут кад сам дигао перо на неког, дизао сам руку на себе, констатовао је фигуративно Александар Тијанић за Недељник, сумирајући три деценије своје новинарске каријере. Тијанић у интервјуу говори о будућности Јавног сервиса, с њим или без њега, анализира српску политичку сцену, стање у којем се налази нација...

Александар Тијанић намерно је за интервју за Недељник обукао црну мајицу. Генерални директор РТС-а каже да је то део "аутоожаљивања". Кад већ тврде да сам "тешко" болестан, наглашава, нека виде да сам на самрти здравији него за живота. Ретко даје интервјуе, посебно политичке природе, пошто целу деценију води Јавни сервис, што, тврди Тијанић, везује и руке и језик.

Једном сте рекли да се у Србији осећате као "оптимистички Кафка". Ако сте већ Кафка, које би ваше дело најбоље описало Србију: "Процес" у којем и запослени у јавним предузећима и обични људи имају потребу да позову "горе" да питају како стоји њихова ствар; "Замак" у којем се један човек пита за све и има безрезервну подршку, мада нико није сигуран зашто; или "Преображај", у којем смо се једног дана пробудили и схватили да смо сви, колективно, постали једна велика, неугледна, ружна буба?

Србија је претрагична за прозу, прекомична за поезију. Слабашан је ту Кафка. Само би нека баба нарикача из Васојевића дала целој причи недостајућу дубину. Шта је у нашој причи узвишено, посебно или тајанствено? Ништа. Последњих 25 година српска политичка елита је темељно опљачкала и издала државу, грађане, націју и сваку појединачну фамилију. У сваком рату трошили су Србе као да им нису род, а отимали од полумртве Србије као с леша. Следствено томе, свака је власт, до сада, служила само за легализацију резултата пљачке. У односу на досадашњу српску елиту најезда Хуна је

хвале вредна акција "библиотека на точковима" некадашње културно-просветне заједнице. Друго је питање што Срби неће да схвате како су нам "наши" пребили и руке и ноге, имамо фрактуру лобање али и стидне ваши да се, у мањку посла, нечим занимамо.

Питање је дана кад ће званично бити укинута претлата за РТС. Чему све то води? И да ли се уопште може с Јавним сервисом нешто правити "на две године"?

Без доброг јавног сервиса Србија је умоболна држава. Све што сам до сада видео у предлозима новог закона представља чисту еутаназију за РТС. Проблем је нечији план, не сумњам да постоји у нечијим главама, да српско јавно мњење пошаље у загрљај власника комерцијалних медија. Проблем је што падајући у њихов загрљај западате у њихове шапе. Али, ако смо осам година најгледанија српска телевизија, ваљда је то видљиви доказ жилавости остатака писмености и нормалности. Овде сви мудрују шта држава или друштво треба да ураде за РТС. Право питање је шта Јавни сервис треба да уради за Србију и да помогне Србији. А то што треба да уради не може без новца и креативних људи. А где је новац? А где су креативци?

Можете ли да замислите како ће изгледати РТС после вас, односно вашег одласка са чела те куће?

Постојаће. Могуће да ће бити бољи. Ипак сам ја нека врста оматорелог каубоја у време кад су већ пронађени аутомобили. Увек сам имао више среће него школе и знања; и кад сам правио телевизију Политика, и БК, и Трећи програм телевизија Црна Гора и сад РТС. И кад сам писао све што сам написао. Пре неколико дана ручао сам с власником мале, приватне телевизије с националном фреквенцијом. Рекао ми је отворено: "Слушај, пробали смо да те сменимо бар пет пута. Нисмо успели и сад једва чекамо да одеш." Звучало је искрено и злокобно. За мога ваката нису успели да нам укину право на маркетинг и разграбе 20 милиона евра годишњег прихода. Или да из РТС одведу било које лице до којег ми је стало.

Претпостављам да ипак можете да процените каква је будућност РТС-а?

Јавни сервис ће изгледати онако како људи који воде Србију направе будућу Србију.

На шта ће онда личити Србија с таквим Јавним сервисом?

На себе и своје творце. Биће то аверс и реверс исте приче. Тумарајућој Србији не треба јак, стабилан и утицајан Јавни сервис. Србији која себи жели добро, Јавни сервис је неопходан. Надам се да ће та теорија и да надвлада.

Сами сте признали грех за таблиодизацију друштва. Већина ур[illegible] таблиода и [illegible] покушава да вас имитира. Да ли верујете у приче да су та[illegible] највећи [illegible] друштва? Или је на великим медијима да наметну станда[illegible]е?

[illegible] временима кад је српска опозиција оставила грађане на цедилу, а Слоба је још био на власти, функционално заменили целокупну српску опозицију. То је заборављено. Нису сви таблоиди из истог жуманца. У једном другом периоду, кад су вајни сарадници изручили премијера стрељању, ја сам у озбиљном НИН-у писао таблоидне текстове против такозваних наследника. То ми је била једина одбрана од лакираних бубашваба. Али, таблоидни прагрех није медијски. Србија је, у основи, политички таблоидна творевина. Мала, али важна савремена илустрација. Прошле изборе је изгубио кандидат који није успео, због изборних рокова, да обиђе све женске бираче лично. И уручи им то шта им је уручивао. Паметан, леп, проевропски, модеран тип. А главни човек у његовом изборном штабу је била једна жена. Није његова. Жена је врачара која себе представља као астролога и, практично, доноси све важне одлуке уз консултацију са звездама. Па јел то није таблоидна политика? Па јел није скаредно да

странка која влада осам година Србијом чита нашу судбину, као у време Ацтека и Маја, из звезда?

Да ли је тачна градска скаска да сте се Слободан Милошевић и ви међусобно ословљавали са „господине" уместо са, за све Србе који излазе пред њега, прописаним „друже"?

Да. Али то не чини мене храбријим нити њега већим социјалистом. Срели смо се неколико пута и ја га частим са „господине председниче", он ћути и после два сата завршава пријем и каже „хвала вам другови и господине Тијанићу". Био је смртно духовит. Некад духовит. Некад смртоносан.

Пре тачно десет година, објавили сте текст у НИН-у у којем сте предвидели оно што ће Ивица Дачић и Александар Вучић урадити у Бриселу 2013. "Тргујте са светом, признајте Албанцима да држе већински пакет акција Косова, одломите колико можете за православну енклаву, тражите обезбеђивање пречице до Европе"... Јесте ли те 2003. могли да сањате да ће баш влада Вучић-Дачић донекле послушати те ваше речи?

Тим текстом доказујем колико већина Срба лаже кад каже да воли Косово. Увек постављам исто питање. Ако га воле, зашто неће да живе на њему? Милошевић је за 13 година своје владавине успео да врати једва 1.100 српских породица на простор између Проклетија и Подујева. Били смо оковани злокобним ланцем светог Антуна: није нам био добар Власи, добили смо Ругову, није нам био добар Ругова, добили смо Тачија. Уз њега и хиљаду НАТО авиона. Вучић и Дачић, уз све косовске трауме, први су Срби који су схватили да статус кво десет пута више кошта Србе него Албанце. Има тренутака у политици кад націју морате лечити против њене воље, јер има нација које више воле своје болести него своје лекаре.

Мислите да ће Косово још дуго бити проблем Србије?

Неће. У најгорем сценарију, за пет година појавиће се неки популиста са кечетом и планом о уједињеним Албанцима као хегемонима Балкана. Тај домино ефекат срушиће цео Балкан. Али, то већ није српска одговорност. Јесте српски проблем, али је

одговорност Европе.

Томислав Николић је тражио од интелектуалаца, САНУ, СПЦ да му помогну око Косова и да се активније укључе у процесе у друштву. Шта бисте ви као интелектуалац саветовали председнику? Или бисте Николићу дали савет за нешто друго, а не око косовског питања?

Има председник довољно саветника. Један се, све славећи Константина, угојио осам кила за годину дана. Мада, морам да признам, Николић је, на корист Србије, сам себе дорадио, изменио.

Николић је у предизборној кампањи запретио да ће вас сменити исто вече кад победи на изборима, али ни после годину и по дана није остварио ту амбицију...

Врлина је председника што поштује закон и мандат, те што повремена варничења између нас задржава у границама платонског анимозитета. На недавном пријему, пред више људи, председник циљано гласно каже: "Слушај, Тијанићу, лакше сам сменио Бориса Тадића него тебе." Ја циљано у пола гласа, кажем: "Тадића нису заштитили бирачи, а мене до краја мандата штити закон. Нећете ваљда као председник да кршите или растежете закон." Насмешио се. Двосмислено.

У Србији је постало популарно поређење Вучића и Ђинђића. Миодраг Костић, као један од најближих сарадника покојног премијера то је урадио у Недељнику. Како вама то изгледа? А како кад Весна Пешић почне с метафорама... И ако бисте морали да нађете неко поређење у историји, кога бисте изабрали за данашње властодршце?

У политици су неумесна историјска поређења личности и нетачне су аналогије. С којим Ђинђићем упоређујете Вучића? Са мртвим или живим Зораном? За живота, Ђинђић је био тачно десети део онога што је постао после стрељања. А током живота, у самом Зорану је било бар три Ђинђића. Не скрива себе ни Вучић кад признаје да њега самог има "два комада": "рани" и "зрели" Вучић. Па шта онда, од свега реченог, упоређујете?

Пише: Ин мемориам
понедељак, 28 октобар 2013 20:01

Каква су ваша очекивања од Вучића? Како сте ви доживели ту његову промену политике, опхођења, што да не - и владања? Која је разлика између "раног" и "зрелог" Вучића?

Није Вучић на мах доживео просветљење у Дечанима, није му се указала Госпа или Господин, па су му одозгоре сугерисали "пут којим се ређе иде". Он је схватио да новца више нема за државу, странке, такуне и грађане. Неко мора да остане "кратак". Његова политика и аранжман његове политике, резултат су анализе која је показала да су стари облици спрске политике, стари обрасци самообмањивања и деценијско садистичко репарирање грађана дубоко погрешни, неделотворни, исцрпљени и да, на дужу стазу, не дају никакав резултат. Та анализа, укрштена с његовом фанатичном амбицијом - да ништа ни у чему испод максимума са њега није прихватљиво, дају једноставну једначину - или ће он сломити инерцију, као основну силу вечито кружног кретања Србије, или ће инерција сломити њега. Волео бих да моје жеље и мој новац за опкладу - ко ће победити, инерција или Вучић, ставим у исту корпу. Још размљишљам. Наиме, сви партнери и сарадници Вучића политику виде само као посао. Такви ће лако примити и неуспех или пораз. Вучић политику прима као судбинско, животно питање у којем је пораз већи од смрти. У таквом ставу је усамљен. Потпуно.

Ако је већ усамљен, колико је реално да уради нешто са Србијом? Или са странцима као министрима?

Могуће. Срби су се вратили у доба Старих Словена: једемо само што уловимо. Баш зато, чак и мали напредак одјекнуће као звоно. Предлог са "странцима", ако се они не уплаше,

дубоко је "антисрпски". Наиме, странци у српском систему, деценијама усавршаваном да исисава новац за странке и тајкуне, могу да буду уграђени тромб, стент који неће пропустити илегални профит у дубоко ископане канале пљачкања нације и државе. Уколико страх од Вучића буде мањи од процената који ће странцима бити понуђени, вратићемо се на исто. Кисмет, ваљда. Карактеристична је Вучићева реченица с једног од наших разговора, после емисије на РТС-у, па је цитирам без дозволе: "Обећаваћу мање, трудићу се да урадим више."

А ако познати француски књижевник Фредерик Бегбеде већ тврди да љубав траје три године, колико ће Србима бити потребно година да се одљубе од Вучића? Или ће се после три, поново заљубити у лидера напредњака?

Све од чега болује Србија, лечи се с врха Србије. Не из средине, не са дна. Ја не видим проблем у обиму подршке Вучићу. Кад скупите, хтели не хтели, три четвртине нације уз себе, онда то није филтриран узорак грађана. Има паметних, али и лудака, има школованих и неписмених, има сељака и варошана, има сецикеса и крупних криминалаца, има способних и трагично неупотребљивих, има поштених, али и пробисвета, има добрих и свирепих, има тајкуна и младих без перспективе, таблоидних и образованих, естрадних и с Коларца, навијача и научника. За све нас и за Вучића постоји само једно питање: У које сврхе ће употребити тако висок коефицијент моћи? Само се са таквим коефицијентом моћи Србија изводи из непостојеће равнотеже и усмерава ка сопственом добру. Ако га, међутим, савладају инерција, умор и дешперација, по дефиницији се прибегава дворском систему директног управљања мимо процедура и институција. То смо већ једном видели код човека с којим га упоређују. Верујем да Вучић има још две године до гунђања, три до озбиљног укрупњавања отпора, четири до финалног сукоба с инерцијом и завршног рачуна првог циклуса. Од те тачке, све ће зависити од брзине његове испоруке резултата. Срби, традиционално, више верују шницли него речима. Вучић мора да обезбеди три од пет мерених категорија: посао, правду, стабилност, раст и антикорупцијску дератизацију. Две категорије је мало, пет није могуће.

Прошле јесени одржали сте говор студентима у којем сте се окомили на нове генерације. Професорка Рајна Драгићевић запалила је јавност сличним обраћањем. Да ли мењате мишљење о младима или је крцато Ушће на Цецином концерту, ипак, доказ да сте били у праву?

Свака генерација је мање писмена, мање покретна, устаје све касније, оскудно револуционарна, болеснија и са све примитивнијим идеално-типским узорима. Таква им

је музика, сликарство, спорт, филм, јеловник, пиће, гардероба, исте пачје усне, антигравитационе груди. Парадокс је, с друге стране, да сваки добар концерт класичне музике пуни дворане. Дакле, има наде. Али је проблем што јавним простором владају они први као доказ шта су Србији учинили изабрани чланови нове финансијске елите створене на белим чарапама, дугачком нокту на малом прсту, ручку на потпис и пиштољу.

Ко је те криминалце попео на пиједестал друштвене лествице?

Кримоси су најпре били слуге и плаћене убице. Онда су, демократизацијом, постали партнери у пословима с државом. Потом су отели државу и деле је са странкама и тајкунима. Без ратова није било могуће увести капитализам у Србију. Тадашња средња класа изазвала би револуцију. Ратови, свирепа приватизација, незапосленост и беда, држе грађане у покорности. Беда је хумус корупције. Клинци сањају о каријери дилера. Новац, аутомобили, путовања, авантуре, гардероба, шампањац, ризик, створили су од примитивних гангстера привлачне мете за спонзоруше, естраду, али и обичне, добре девојчице. Криминалци тако постају, у овој генерацији, класа дефлоратора који девојкама пружају све што досадни и сиромашни "штребери", са својим тупавим теоријама о љубави, нису у стању.

У великој анкети Недељника изабрани сте међу 100 најутицајнијих људи у Србији. Како доживљавате свој утицај и на који још начин планирате да га остварите?

Најсигурнији начин да човек пропадне јесте да себе схвата озбиљно или да себи придаје неку важност. Професионално сам испуњен ако има стотину људи у држави који воле да прочитају мој текст. Да се сложе са мном или се не сложе, али да мисле да је тако написан да очито припадамо истом братству. Довољно.

Ипак, многе из политичког и јавног живота узнемирило је ваше писање. Зар то није моћ?

Настојим да будем апостол скепсе а не цинизма. Некад не успем. Правило доброг писања је - увек анализирај људе кад су на врху, никад кад падну. Пишући, увек имам два једнако интензивна страха. Један, од последица свог писања по себе. Други, још

већи, страх да нећу добацити до теме, да ћу написати лоше, незанимљиво штиво. Ето, између та два страха прође тридесет година. Једном питам великог Брану Црнчевића шта су навалили ови "његови" на мене? Види, буразеру, ти хоћеш да пишеш лепо и тачно, каже Брана. Много је то. Изабери једно од та два и држи се тога.

Кад вам је највише растао адреналин док сте писали?

Уживао сам да наводне Ђинђићеве пријатеље правим смешним. Знам да су и они уживали читајући о себи.

Александар Тијанић ексклузивно је открио за Недељник да ће до краја године коначно објавити књигу.

- Радни наслов је "Ја, и нико мој". Биће то нека врста портрета три српске деценије, моје колумне и полемике. Биће то документ који ме истовремено оптужује и брани.

Наиме, кад човек већ има два жуманца да објави неки текст, мора бити спреман да поднесе и последице својих речи. Фигуративно, сваки пут кад сам дигао перо на неког, дизао сам руку на себе. Није било једноставно, није било безболно.

(Недељник)